

CHCENIE (33) *sb n*

chcenie (32), **chcienie** (1) *BielŻyw*.

Pierwsze e jasne, końcowe pochylone.

sg *N* *chcenié* (11); -é (2), -(e) (9). ◇ *G* *chceniã* (6). ◇ *D* *chceniũ* (3). ◇ *A* *chceni(e)* (5). ◇ *I* *chceniém* (4), *chceniũ* (2); -ém *GórnTroas*, *SarnStat* (2); -im *CzechEp*; -ém: -im *BiałKat* (1 : 1), ◇ *L* *chceniũ* (1). ◇ *pl* *A* *chceniã* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w. s.v. chcieć.

1. *Wola jako jedna z władz duchowych; wola boska* (7) : duŹzã zãfię/ dzieli lie ná dwie części/ iedná część ielt/ kthora ma w łobie rozum/ á druga/ kthora ma w łobie chcenie *GórnDworz* Hh4, Hh4; *BiałKat* 76; iŹ on łam z niŹczęgo wŹytko to łtworzył łamym łłowem/ to ielt rołkazaniem ábo chceniũ *CzechEp* 278; vtwierdz wolnoŹc chceniũ/ ktorey nie zna vŹyć *SzarzRyt* B3v, B4.

Szereg: »chcienie i wola« (1): Dla tego teŹ y chcienie y wola ich błãdzi. *KlonWor* 68.

2. *Pragnienie, Źyczenie, chęć, zamiar; voluntas Calep, Cn; appetentia Calep; animus, arbitratuŹ, arbitrium, libido, mens, nutus Cn* (26) : jeŹli się w PolŹce to ma dziać, [...] co prawa ucŹã a potrzebuŹã ku dobręmu RP a nie jednej tylko czyŹiŹklowiek osoby chceniũ? *Diar* 36; *BielKom* C6; Tãk y my mowimy/ y tegoŹ teŹ po Krołu twym chcemy. (-) StoŹuymyŹ iedno wãłze chcienie ku they Krolewłkiey przyŹiędze *OrzRozm* B3; *GórnDworz* Aa7v; Bo ty łnadŹ murem będac pãńŹtwã Troiãńskiego/ A częmuŹ nie przełomił chceniã krolewłkiego. *PaprPan* Ff2v; *Appetentia* – Chczenię, Źãdanie. *Calep* 83b, 1138b; Słowã moich vłt będa/ ále Gręków chcenié *GórnTroas* 39; oto hnet mym chceniẽm/ Syn/ y mŹŹ miły/ iednẽm vpãdnã gruchnieniẽm. *GórnTroas* 48; Abowiem Bog ielt ten ktory łprawuie w was y chcienie y wykonanie [*et velle et perficere*] *WujNT Philipp* 2/13, *Rom* 7/18, s. 556 [2 r.], *2.Cor* 8/11, s. 685 *marg*; *SzarzRyt* B3v.

chcienie czego (2): IelcŹe nie tãk bãrzo to/ iãko czo inego miłoŹc rozgłãŹa. [...] HãrdoŹc białychłow/ á chcienie przodkowãnia *GórnDworz* Dd2v, Mm2v.

WyraŹenia: »ãŹ do [*mego*] chceniã« = *jak długo mi się chce* (1): A wŹzãkem lie domowił v was tey wolnoŹci/ Ze gđzyeby mi lie zdãło vŹyć łwych wczelnoŹci/ Abych iuŹ tãm zołtawãł áŹ do mego chceniã *HistLan* D3v.

»za swym, naszym chceniẽm« = *według wãłasnej woli, na wãłasne Źyczenie* [*szyk 2 : 1*] (2 : 1): ábyłmy to łobie przywãłŹczãć mieli: Źeby zã wola nãłŹã Sãkrãmentã połtępowãć miãły/ á zã chceniũ nãłŹym mogły moc mić albo nie mić *BiałKat* 323v; iŹ od tych czãłow Podkomorzowie [...] Rokow grãnicznych łami przez się zã łwym chceniẽm [*pro suo velle JanStat* 421] przeciwo porãdku prawã/ nie mãiã przekłãdãć *SarnStat* 463 [*idem*] 936.

Szereg: »chcienie, wola« (1): áby iednoŹ chczenie/ iednãłz wola/ byłã tego ktho miłuie/ s tym kogo miłuie. *GórnDworz* Cc2v.

a. *ŹwiadomoŹc działania, premedytacja; dobrowolnoŹc* (3) : Przygoda ielt vczyneŹ rzeczy niedomnimaney, bez chceniã vczynienie. *BielŻyw* 170.

Szereg: »nie z chceniã ani umyŹlnie« (1): *LATA CVLPA*. Gđy kto z niewiãdomoŹci gręłŹy, wŹzãkŹe nie z chceniã ani vmyŹlnie *SarnStat* 1271.

Wyrażenie przyimkowe: »ze chcenia« (1): *Consulto* – Z dobrim naradzeniem, zechczeniem. *Calep* 247b.

Synonimy: **1.** wola; **2.** *branie się, chciwość, chęć, pragnienie, żądanie.*

Cf **CHCIEĆ, NIECHCENIE**

KW